

15. međunarodni arhivistički kongres, Arhivi, pamćenje i znanje, Beč, Austrija, 23.–28. kolovoza 2004.

U organizaciji Međunarodnoga arhivskog vijeća i Austrijskoga državnog arhiva u Beču je od 23. do 28. kolovoza 2004. održan 15. međunarodni arhivistički kongres pod nazivom *Arhivi, pamćenje i znanje*. Kongres je okupio više od 2000 sudionika iz 116 zemalja. Iz naših arhivskih institucija nazočili su: dr. Stjepan Čosić, Jozo Ivanović, Deana Kovačec i Vlatka Lemić iz Hrvatskoga državnog arhiva; Darko Rubčić iz Državnoga arhiva u Zagrebu; Tajana Ujčić i Branka Antonić iz Državnoga arhiva u Pazinu te Ivana Prgin i Silvija Babić u ime Hrvatskoga arhivističkog društva.

Kongres je 23. kolovoza svečano otvorio austrijski predsjednik dr. Heinz Fischer. Svečanosti otvorenja prethodila je cjelodnevna registracija sudionika te održavanje niza sastanaka odbora, ogranaka i sekcija Međunarodnoga arhivskog vijeća. Tako je održana i Generalna skupština regionalnoga ogranka MAV-a za Europu (EURBICA), na kojoj je podneseno izvješće o tekućim aktivnostima ogranka i plan rada od 2004. do 2008. Najavljeno je održavanje 2. europske konferencije o arhivima, koju će u svibnju 2006. u Poznanu (Poljska) zajedno organizirati EURBICA i Sekcija strukovnih udruženja arhivista i spisovoditelja MAV-a. Izabran je novi Izvršni odbor ogranka, na čelo kojega je ponovo izabrana dosadašnja predsjednica Martine de Boisdeffre, ravnateljica Direkcije francuskih arhiva. Raspravljalo se o prijemu Izraela u EURBICU i Skupština je većinom glasova prihvatila taj prijedlog, te je Izrael postao član regionalnoga ogranka MAV-a za Europu.

Stručni rad kongresa odvijao se u naredna tri dana, od 24. do 26. kolovoza, kroz više od 200 paralelnih sesija. Programski odbor kongresa odlučio se na ovakav novi, interaktivniji oblik rada kongresa zahvaljujući velikom odazivu i interesu međunarodne arhivističke zajednice da aktivno sudjeluje u programu. Povezane glavnim nazivom kongresa, *Arhivi, pamćenje i znanje*, sesije su bile podijeljene na tri osnovne teme: *Arhivi i pamćenje*, *Arhivi i znanje* te *Arhivi i društvo*, a održavane su svakog dana u dva prijepodneva i dva poslijepodneva termina.

Svaka od tema bila je obrađivana s različitih aspekata, uključujući i predstavljanje konkretnih postignuća te održavanje radionica i seminara. Tako su u okviru prve teme, *Arhivi i pamćenje*, sesije bile organizirane prema zajedničkim podtemama:

- Konceptije pamćenja (*Concepts of Memory*)
- Rizik, gubitak i spašavanje (*Risk, Loss and Recovery*)
- Očuvanje virtualnoga pamćenja (*Preserving virtual Memory*).

Sesije povezane drugom zajedničkom temom, *Arhivi i znanje*, održavane su prema podtemama:

- Stručni razvoj (*Professional Development*)
- Norme i njihova najbolja primjena (*Standards and Best Practices*)
- Istraživanje (*Research*).

Treća tema kongresa, *Arhivi i društvo*, obrađena je nizom izlaganja povezanih s jednom od triju podtema:

- U službi društva (*Service to Society*)
- Zastupanje, otvaranje i dostupnost (*Advocacy, Outreach and Access*)
- Pravna pitanja (*Legal Issues*).

Pred sudionike kongresa postavljen je veliki izazov, program je vrvio zanimljivim temama i iznimnim predavanjima te nije bilo lako odabrati i kreirati vlastiti program kongresa. Osim toga, program se odvijao u više od 40, što većih što manjih, konferencijskih

dvorana, na četiri razine Bečkoga međunarodnog kongresnog centra, što je od sudionika dodatno zahtijevalo dobru i brzu snalažljivost u prostoru. Zahvaljujući velikom zalaganju i trudu organizatora-domaćina, Austrijskoga državnog arhiva, svi su sudionici imali na raspolaganju sve potrebne informacije o programu, zajedno s kraćim sažetcima svih izlaganja. Valja ovdje istaknuti i odličnu organizaciju samoga rada sesija, koji je i s tehničke strane bio gotovo besprijekoran. Održavana izlaganja obuhvaćala su arhivističku teoriju i praksu u svim njezinim aspektima. Pitanja normiranja opisa, izrade i prihvaćanja standarda, vrednovanja, obrade, posebno obrade nekonvencionalnoga gradiva, zaštite gradiva u svim mogućim uvjetima, dostupnosti, izobrazbe arhivista, pa do odabira softvera za upravljanje obavijestima o gradivu, zajednička su arhivistima cijeloga svijeta. Kongres je bio dobra prilika da se razmjene iskustva, da se na jednom mjestu čuju i vide najnovija postignuća te prodiskutiraju rješenja koja se nude u međunarodnoj arhivskoj zajednici. Bilo bi nemoguće ovdje predstaviti sva održana izlaganja, pa ih svi zainteresirani mogu pronaći na web stranici kongresa www.wien2004.ica.org kao i prezentacije.

Važno je spomenuti da su u okviru stručnoga rada kongresa za sudionike bile organizirane posjete Austrijskom državnom arhivu, Austrijskoj nacionalnoj knjižnici, Austrijskoj medijateci, Središnjem arhivu Njemačkoga reda, Audioarhivu Austrijske akademije znanosti te Bečkom gradskom i zemaljskom arhivu.

Urednički odbor *Comme*, časopisa o arhivima, koji izdaje Međunarodno arhivsko vijeće, svakodnevno je održavao Arhivski salon. Zamišljen kao neformalno druženje u ambijentu nalik onome bečkoga kafea, salon je u izložbenom holu kongresnog centra omogućivao sudionicima da uz kavu, u prisustvu urednika i autora, rasprave o temama koje su obrađivane u posljednjim brojevima časopisa.

Petak 27. kolovoza bio je rezerviran za sastanke izvršnih i upravnih odbora sekcija i ogranaka MAV-a, a održani su i otvoreni sastanci o programskoj preorijentaciji MAV-a te o projektima i aktivnostima unutar četiriju prioritetnih područja novoga strateškog plana Vijeća (zastupanje i promocija, elektronički zapisi i automatizacija, očuvanje i zaštita, obrazovanje).

Istoga dana poslijepodne započelo je dvodnevno zasjedanje Generalne skupštine Međunarodnoga arhivskog vijeća. Nakon pozdravnoga govora predsjednice MAV-a Elise de Santos Canalejo i prihvaćanja dnevnoga reda, prihvaćen je i zapisnik prethodne Generalne skupštine održane u Sevilli u rujnu 2000. te zapisnik sastanka delegata MAV-a, održan tijekom CITRE u Cape Townu u listopadu 2003. U nastavku je podneseno i prihvaćeno izvješće o aktivnostima MAV-a u proteklom četverogodišnjem razdoblju (2000.–2004.), uključujući izvješća o radu regionalnih odbora i sekcija. Na skupštini je odobrena reintegracija i osnivanje pojedinih ogranaka i sekcija MAV-a, pa je tako između ostalih osnovana Sekcija sportskih arhiva (SPO), Sjevernoamerička arhivistička mreža (NAANICA) i Sekcija za sfragistiku (SSG). Izvršni odbor MAV-a potom je predstavio a skupština prihvatila sljedeće strateške ciljeve i prioritetna područja rada vijeća u razdoblju nakon 2004.:

1. *MAV treba biti međunarodno priznat i prepoznat kao predstavnik arhivista i arhivskih institucija.*
Prioritetna područja 1. strateškoga cilja:
 - 1.1. Zajednički istup međunarodne arhivističke zajednice
 - 1.2. Zastupanje i promocija uloge arhivskoga gradiva i zapisa u društvu
 - 1.3. Vidljivost MAV-a
2. *Položaj arhivističkih institucija treba biti takav da im omogućuje aktivnu ulogu u procesima izmjena pristupa i tehnologija za upravljanje informacijama i znanjem.*
Pripritetna područja 2. strateškoga cilja:
 - 2.1. Promocija uloge arhivističkih institucija dobrim i transparentnim upravljanjem

- 2.2. Osposobljavanje arhivističkih institucija za upravljanje elektroničkim zapisima
- 2.3. Podržavanje automatizacije arhivističkih funkcija.
3. *Arhivističke institucije trebaju biti dobro pripremljene kako bi uspješno izvršavale obvezu zaštite i dostupnosti kulturnoga naslijeđa ljudi cijeloga svijeta.*
Prioritetna područja 3. strateškoga cilja:
 - 3.1. Razvoj kapaciteta i institucionalne suradnje arhiva
 - 3.2. Očuvanje i zaštita gradiva
 - 3.3. Dostupnost gradiva.
4. *Stručnjaci arhivisti i spisovoditelji svih zemalja moraju biti spremni i kompetentni za obavljanje povjerenih im zadataka.*
Prioritetna područja 4. strateškoga cilja:
 - 4.1. Obrazovanje i kontinuirana stručna obuka/razvoj
 - 4.2. Umrežavanje i razmjena znanja između arhivskih i spisovodstvenih stručnjaka
 - 4.3. Suradnja arhivskih i spisovodstvenih stručnjaka s drugim srodnim strukama.

Prihvatanjem financijskoga izvješća i budžeta za 2005. završena je prva sjednica Generalne skupštine, koja je nastavila s radom u subotu 28. kolovoza. Rad druge sjednice najvećim je dijelom bio posvećen novom Statutu Međunarodnoga arhivskog vijeća, koji je nakon izjašnjavanja delegata o svih 90 predloženih članaka prihvaćen. U nastavku je predstavljen domaćin sljedećega, 16. međunarodnoga arhivističkog kongresa, koji će se održati 2008. u Kuala Lumpuru (Malezija). Po obavljanom izboru počasnih članova MAV-a, predsjedanje vijećem u narednom četveroodišnjem razdoblju je preuzeo Lorenz Mikoletzky, domaćin ovogodišnjega kongresa. Na kraju zasjedanja delegati su prihvatili Rezoluciju 15. međunarodnoga arhivističkog kongresa, koju donosimo u cijelosti.

REZOLUCIJA

2000 sudionika iz 116 zemalja, okupljenih povodom održavanja 15. međunarodnoga arhivističkog kongresa u Beču (Austrija) od 23. do 28. kolovoza 2004.

1. **Zabrinuti** zbog teških posljedica prirodnih katastrofa i šteta koje je prouzročio čovjek nad arhivskom i dokumentarnom baštinom, i javnom i privatnom, **preporučuju** vladama, koje to još nisu učinile, da potpišu i ratificiraju Hašku konvenciju iz 1954. o zaštiti kulturne baštine u slučaju oružanoga sukoba i njezina dva Protokola iz 1954. i 1999., od kojih je ovaj zadnji stupio na snagu 9. ožujka 2004.;
preporučuju Ujedinjenim narodima i ostalim međunarodnim organizacijama te nacionalnim vladama:
 - da uključe zaštitu pokretnih i nepokretnih kulturnih dobara u mandat svojih mirovnih i humanitarnih operacija
 - da djeluju na prevenciji uništenja i otuđenja isprava i arhivskoga gradiva
 - da poduzmu mjere za zaustavljanje nezakonite trgovine arhivskim gradivom;**preporučuju** stručnjacima za zaštitu kulturne baštine da uključe u svoje programe spremnost na odgovor i oporavak u situacijama velike opasnosti;
preporučuju da, tamo gdje već ne postoje, članovi MAV-a u suradnji s ICOM-om, ICOMOS-om i IFLOM formiraju nacionalne odbore u slučaju sukoba ili prirodnih nedaća te da pozovu svoje vlade da ih u tom podrže.

2. ***Podsjećajući*** na pravo i obvezu svake države da štiti svoju kulturnu baštinu; ***pozivajući*** se na Opću deklaraciju o kulturnoj raznolikosti, jednoglasno prihvaćenu od UNESCO-a 2001.,¹
podržavaju prijedlog razvoja Međunarodne konvencije o kulturnoj raznolikosti, kao što je preporučeno na 32. Generalnoj sjednici UNESCO-a, i
pozivaju stručnjake koji pripremaju nacrt konvencije da uzmu u obzir veliku važnost arhiva u održavanju kulturne raznolikosti.
3. ***Podsjećajući*** da su arhivi u srcu informacijskoga društva, ***zabrinuti*** za njihovu ranjivost, naročito u elektroničkom okruženju, ***želeći*** osigurati njihovo očuvanje za buduće generacije i ***nastojeći*** smanjiti razlike između bogatih i siromašnih država i društava,
pozivaju njihove vlade da upute svoje delegate na Svjetski skup o informacijskom društvu, koji će se održati u Tunisu u studenom 2005., da podupru mjere zaštite i slobodnoga pristupa arhivima sadržane u planu rada prihvaćenom na Skupu u Ženevi u prosincu 2003.;
pozivaju vlade i vođe uvažениh institucija i organizacija da svoje delegate upute na Svjetski skup o informacijskom društvu sa zahtjevom za smanjenjem troškova pristupa Internetu za zemlje s malim prihodima kako bi svim nacionalnim arhivima omogućili uporabu Interneta i tako smanjili razlike u stupnju informatizacije među zemljama.
4. ***Svjesni*** važnosti arhiva kao važnoga čimbenika kolektivnoga i individualnoga pamćenja,
preporučuju vladama i međunarodnim organizacijama razvijanje strategija očuvanja pamćenja naroda, kao i podupiranje razmjene zajedničke baštine zemalja i zajednica na intelektualnoj razini.
5. ***S obzirom na*** veliku važnost arhiva u svim zemljama, naročito pri utvrđivanju odgovornosti u slučajevima kršenja ljudskih prava te pri promicanju pomirbe i promoviranja sveopće pravde,
uvelike zabrinuti prijetnjom uništenja, s kojom se u pojedinim zemljama svakodnevno susreću arhivi javne uprave i međunarodnih organizacija koji dokumentiraju kršenja ljudskih prava,
pozivaju odgovorna tijela UN-a da usvoje završno izvješće o pitanju nekažnjivosti kršitelja ljudskih prava, koje je sastavio Louis Joinet 1997. (E/CN.4/sub.2/1997/20/Rev.1), kako bi ono moglo biti predloženo na odobrenje Generalnoj skupštini UN-a²;
pozivaju UNESCO da podrži projekte Međunarodnoga arhivskog vijeća, kojih je cilj poboljšanje zaštite i dostupnosti arhiva koji se odnose na zaštitu ljudskih prava.
6. ***S obzirom na*** rastuću važnost sporta i Olimpijskoga pokreta u suvremenom društvu te važnost zaštite i očuvanja njihova arhivskog i dokumentarnog naslijeđa,

¹ <http://www.unesco.org/culture/pluralism/diversity/>

² Izvješće sadrži 40 načela, od kojih pet (od 13 do 17) zahtjevaju očuvanje zapisa o sljedećim osobnim i kolektivnim pravima: pravu na znanje, pravu na pravdu i pravu na odštetu.
[http://www.unhcr.ch/huridoca.nsf/\(Symbol\)/E.CN.4.sub.2.1997.20.Rev.1.En](http://www.unhcr.ch/huridoca.nsf/(Symbol)/E.CN.4.sub.2.1997.20.Rev.1.En)

pozivaju Međunarodni olimpijski odbor, vlade i društva da podrže projekte Međunarodnoga arhivskog vijeća namijenjene zaštiti, očuvanju i dostupnosti sportskih arhiva i arhiva Međunarodnoga olimpijskog pokreta.

7. **Uvidajući** potrebu promicanja poimanja arhivske službe u javnom mnijenju, **pozivaju** odgovarajuće vlasti pri UN-u da organiziraju Međunarodni arhivski dan.

Ivana Prgin